

5. Абрамов В. Рухова активність і здоров'я оцінка рівня здоров'я дітей шкільного віку /В. Абрамов, Ю. Борисов //Концепція розвитку галузі фізичного виховання і спорту в Україні: Збірник наукових праць. - Рівне: РВЦ Міжнародного університету "РЕГТ" ім. С. Дем'янчука, 2003. - Ч. 1. - С. 122-126.
6. Ареф'єв В. Г. Фізична культура в школі / Ареф'єв В. Г., Єдинак Г. А. – Кам'янець-Подільський : Абетка-НОВА, 2002. – 383 с.

Микитюк Олег

Науковий керівник – канд. наук з фіз. вих. і спорту Грубар Ірина

ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ-ІНВАЛІДІВ У СІМ'І

На сучасному етапі розвитку суспільства постала проблема розв'язання питань, пов'язаних із дитячою інвалідністю. Тому, першочерговим завданням соціальної політики держави є забезпечення нормальних умов життєдіяльності та повноцінної адаптації дітей з обмеженими можливостями в соціумі, що і передбачено: урядовою програмою «Діти України», цільовою комплексною програмою «Фізичне виховання – здоров'я нації», законами України «Про концепцію розвитку охорони здоров'я населення України», «Про охорону дитинства». Провідною ідеєю досліджень останніх років є орієнтація на ефективне використання збережених функцій з компенсаторно-корекційним навантаженням, цілеспрямований розвиток психічних процесів, що зумовлюють рівень опанування дітьми-інвалідами знань, умінь і навичок, відповідну освіченість та інтеграцію у сучасне суспільство [1, 2].

Інвалідність дитячого населення є однією з найбільш актуальних проблем, оскільки вона є медичною, соціальною, психологічною, економічною проблемою і має державне значення [3].

У концепції сімейного і родинного виховання наголошується на тому, що «сучасна сім'я має стати головною ланкою у вихованні дитини, забезпечити їй належні матеріальні та педагогічні умови для фізичного, морального і духовного розвитку». І це закономірно, адже побудувати повноцінну національну школу без активної участі й підтримки сім'ї неможливо [4].

Проте задля оптимального розвитку та адекватної самореалізації людині з обмеженими можливостями потрібен багатоаспектний взаємозв'язок із суспільством, що встановлюється у процесі соціально-психологічної адаптації, спілкування, колективної діяльності. У таких умовах безсумнівно зростає велика роль сім'ї дитини-інваліда, яка може і має стати вагомим чинником виховання толерантного відношення суспільства до дітей з відхиленнями у стані здоров'я. [5, 6].

В галузі фізичної культури в останні роки державні і суспільні організації докладають значні зусилля для залучення інвалідів до систематичних занять фізичними вправами як ефективного універсального засобу фізичної, психічної та соціальної адаптації.

Сутність навчання і фізичного виховання дитини з обмеженими можливостями полягає у всебічному розвитку його особистості, яке складається не з корекції окремих функцій, а передбачає цілісний підхід до особистості дитини. Створення умов для повноцінного розвитку дитини – один із найважливіших пріоритетів політики кожної держави. Особливо це стосується дітей-інвалідів, які потребують піклування з боку держави і їхніх батьків. Такі діти повинні бути забезпечені доступом до медичного обслуговування, до відновлення здоров'я засобами фізичного виховання та реабілітації; вони повинні залучатися до занять фізичними вправами, що дає можливість дитині розвиватись як особистості, виступати засобом соціалізації.

Ефективним способом корекції та компенсації недоліків фізичного розвитку, функціональних та моторних порушень дітей з обмеженими можливостями є використання засобів, форм і методів фізичного виховання, адекватних їх функціональним і руховим можливостям. Заняття фізичними вправами є найефективнішим засобом фізичної реабілітації та соціалізації таких дітей. Все це зумовлює актуальність вивчення сучасних проблем українських сімей, що мають дітей з обмеженими фізичними можливостями

Мета дослідження: вивчити та проаналізувати особливості організації фізичного виховання дітей-інвалідів у сім'ї.

Методи дослідження: аналіз та узагальнення науково-методичної літератури, педагогічне спостереження.

Показник інвалідності дітей можна вважати концентрованим відображенням успішності суспільства, соціальної захищеності та рівня і якості здоров'я підростаючого покоління. Він найбільш яскраво ілюструє різке зниження у дітей функціональних можливостей організму, реакцій пристосування і захисту. Позитивна тенденція стану захворюваності дитячого населення це поліпшення якості медичної допомоги дітям, що і зумовили зменшення поширеності інвалідності з 207,6 на 10 тис. дітей віком до 18 років у 2011 р. до 201,6 у 2015 році. Первинна інвалідність за цей період зменшилася з 23,4 до 21,6 на 10 тис. дитячого населення. Загальна чисельність дітей-інвалідів упродовж останніх п'яти років зменшилася на 21,6 тис. і у 2015 р. становила 153547 осіб, або 2,02% від загальної кількості дітей. За розрахунками Європейської Академії Дитячої Інвалідності, в Україні очікується понад 200 тис. дітей-інвалідів віком до 18 років, з них до 80 тис. з важкою інвалідністю. [3].

В Україні існує низка законодавчих актів стосовно підтримки і допомоги сім'ям, де є діти з особливими потребами, зокрема дітям-інвалідам. Проте основний тягар з вирішення соціальних проблем, пов'язаних з інвалідністю дитини, все ж таки лежить на плечах батьків. Основним каналом залучення до цінностей фізичної культури інвалідів та осіб з обмеженими можливостями належить сім'ї. Ситуація сімей з дітьми-інвалідами ускладнюється тим, що багато кому з батьків бракує відповідних психологічних, педагогічних, юридичних знань. Для вирішення вищезазначених проблем батькам, педагогам та іншим фахівцям необхідно об'єднатись і вибрати найбільш оптимальні умови, форми навчання, виховання і фізичного розвитку, що забезпечать нормальне життя для дітей і їх сімей.

На сьогоднішній день існує реальна можливість залучення батьків до повноцінної інформації стосовно різноманітних аспектів особливостей фізичного виховання дітей інвалідів у сім'ї.

Зусиллями Спеціального Олімпійського комітету, Федерації фізичної культури і спорту інвалідів, фонду «Діти-інваліди та спорт», Асоціацією батьків дітей-інвалідів створюються комплексні оздоровчі програми, що включають сімейний відпочинок в літніх і зимових оздоровчих таборах. У цих організаціях виховуються не тільки діти, а й їхні батьки. Об'єднані разом, вони докладають зусиль, щоб створити для дітей цікаве, комфортне і корисне, дозволя.

Спортивні, рухливі, театралізовані ігри, плавання, походи, спонукають дітей до дії, переживання нових відчуттів, контактам з іншими дітьми. Педагогічні спостереження показують, що в процесі таких занять знімаються нервові стреси, комплекси зневіри в себе, забуваються про хвороби.

Ефективним способом корекції та компенсації недоліків фізичного розвитку, функціональних та моторних порушень дітей з обмеженими можливостями є використання засобів, форм і методів фізичного виховання, адекватних їх функціональним і руховим можливостям. Заняття фізичними вправами є найефективнішим засобом фізичної реабілітації та соціалізації таких дітей. Фізичне виховання осіб із особливими потребами переслідує виховні, корекційні та оздоровчі цілі.

Фізична культура і спорт з цією категорією населення можуть виступати як ефективний засіб реабілітації та соціальної адаптації. Для інвалідів заняття фізичною культурою і спортом виступають головним чинником для покращення самопочуття, підвищення рівня здоров'я та рівня фізичної підготовленості, задоволення потреб у спілкуванні, розширенні кола знайомств, самореалізації та соціалізації.

Проте, лише незначна частина дітей-інвалідів залучена до фізкультурно-оздоровчої і спортивної роботи. Основними причинами недостатнього розвитку фізичної культури інвалідів є: незнання ними власного фізичного потенціалу, відсутність мотивації, усвідомленої потреби в руховій активності; незрілість суспільної думки про необхідність створення для інвалідів умов «рівної особистості»; відсутність кваліфікованих педагогів, які володіють комплексом фундаментальних та прикладних знань і практичних умінь, які дозволяють розвивати і підтримувати фізичні можливості інвалідів та формувати їх особистість; неповна і не завжди грамотна інтерпретація медичних відомостей про патологію дитини спеціалістами фізичної культури, що призводить до недостатньо цілеспрямованої корекції дефектів її розвитку і здоров'я.

Організація педагогічної допомоги батькам дитини-інваліда буває у наступних формах роботи: телефон довіри; психологічні тренінги; індивідуальні і сімейні консультації; сімейна психотерапія та сімейні зустрічі; практикуми; лекційна робота.

Метою педагогічної допомоги батькам є : емоційно-психологічний настрій дітей і батьків; задоволеність дітей і батьків конкретними заходами; масовість участі та якість підготовки конкретних заходів; якість діагностики (педагогічний моніторинг з дітьми та батьками); готовність до співпраці й підтримці, прагнення зробити особистий внесок у спільну справу [1, 6].

Більшість дітей які за станом здоров'я навчаються вдома мають низький рівень фізичного розвитку, порушення постави, макро- і мікрomotorні порушення але здатні до самостійного пересування, а значить, з ними реально організувати фізкультурні заняття, використовуючи всі доступні форми та засоби, де активність і бажання батьків має першочергове значення.

Спільно з фахівцями і батьками розробляється комплексна програма реабілітаційних заходів, яка повинна регулярно обговорюватися і коригуватися залежно від досягнень тих що займаються. Вона передбачає розробку та впровадження різних форми навчання батьків, для навчання хворих дітей 7-10-річного віку (1-4 клас), що показали позитивні результати. [4, 5].

Лекції. Це традиційна форма занять з батьками. Вона дозволяє представити великий обсяг інформації і дуже ефективна на початку роботи. Можливі теми лекційних занять з батьками: 1. Особливості психічного і фізичного розвитку дітей з обмеженими можливостями. 2. Причини травматизму під час занять фізичними вправами. Надання допомоги та супровід дітей з обмеженими можливостями. 3. Роль занять фізичними вправами в режимі дня дитини. Форми фізичного виховання в сім'ї. 4. Особливості занять іграми з дрібною моторики і роль батьків під час таких занять. 5. Проведення занять з розвитку великої і дрібною моторики в домашніх умовах.

Бесіди. Індивідуальні або групові бесіди можуть проводитися з ініціативи фахівця і присвячуватися розширенню тематики лекційного курсу. При групових бесідах комплектування груп носить системний характер і залежить від теми майбутньої розмови, бажання батьків і наявності проблем у розвитку дитини. Також в ході бесід батькам даються рекомендації щодо виконання домашніх завдань, повторення вивченого матеріалу, пояснюється спрямованість окремих занять та ігор.

Консультації. Консультації присвячуються питанням батьків, які можуть у них виникати в ході теоретичного і практичного курсів занять і проводяться з ініціативи батьків. Для консультацій можуть також бути запрошені й інші фахівці, наприклад лікар або психолог, це допоможе скласти правильну індивідуальну програму для дітей різної нозології, що сприятиме кращому психофізичному розвитку дітей з вадами розвитку.

Корекційно-розвиваючі заняття фізичними вправами та іграми в малих групах (на базі школи) дітей разом з батьками (2 рази на тиждень) для наступних самостійних занять в домашніх умовах.

Навчання батьків дітей-інвалідів до занять іграми та фізичними вправами разом в умовах організованого сімейного відпочинку в оздоровчому таборі.

Складання індивідуальних програм для домашніх занять, що включають спеціальні корекційні вправи, рухливі і малорухливі ігри на зміцнення організму в цілому, розвиток дрібною моторики, активізацію мови і пізнавальної діяльності, виправлення постави, загартування та інші. Відповідно руховим і психічним можливостям дитини з урахуванням медичних показань і протипоказань дітей.

Організація спортивних свят фестивалів та інших заходів, силами батьків і дітей, де діти зможуть показати всі навички, які вони набули в процесі занять, підвищать бажання займатися фізичною культурою, дадуть можливість дітям відчувати себе членами колективу. Педагогічні дослідження показують вибіркоче ставлення батьків до різних форм занять. Так, за деякими даними, 15% батьків позитивно оцінюють лекції, 40% - вивчення матеріалів в папках-пересування і батьківських куточках, 60% - батьківські збори і 95% віддають перевагу індивідуальним консультаціям з фахівцями (Кутузова І.А., 1998).

Висновки: результати аналізу літератури та психолого-педагогічні спостереження вказують на те, що ефективність реабілітації та інтеграції дітей-інвалідів, обумовлена ступенем інтегрованості в суспільство усієї родини загалом; необхідно підкреслити роль батьків у

фізичному розвитку і фізичному вихованні своїх дітей. Від їх участі, розуміння і допомоги залежать виховання, здатність до самовиховання, формування ціннісних орієнтацій, мотивів, потреб, які надалі визначають ступінь адаптації аномальної дитини до життя в суспільстві; ефективним способом корекції та компенсації недоліків фізичного розвитку, функціональних та моторних порушень дітей з обмеженими можливостями є використання засобів, форм і методів фізичного виховання, адекватних їх функціональним і руховим можливостям а заняття фізичними вправами є найефективнішим засобом фізичної реабілітації та соціалізації таких дітей.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бондар В. І. Інклюзивне навчання та підготовка педагогічних кадрів для його реалізації /В. І. Бондар // Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова, 2010. – № 15. – С. 39 – 42.
2. Колупаєва А. А. Інтегрування дітей з особливостями психофізичного розвитку у загальноосвітні навчальні заклади як проблема освітнього реформування / А. А. Колупаєва // Педагогічна і психологічна науки в Україні : Т. 3. Психологія, вікова фізіологія та дефектологія. К. : Педагогічна думка, 2007. – С. 331.
3. Глобальная стратегия охраны здоровья женщин и детей [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.who.int/pmnch/activities/jointactionplan/20100910_gswch_russian.pdf. – Название с экрана.
4. Колупаєва А.А., Савчук Л.О. Діти з особливими освітніми потребами та організація їх навчання. Видання доповнене та перероблене: наук.-метод. посіб. / А.А. Колупаєва, Л.О. Савчук, К.: Видавнична група «АТОПОЛ», 2011. – 274 с.
5. Григоренко В.Г., Сермеев Б.В. Теория и методика физического воспитания инвалидов: В 2-х частях.- Одесса, 1991.-170с.
6. Любушкина Т. Досвід соціальної підтримки та для реабілітації дітей із обмеженими можливостями // Питання соціального забезпечення. – 2006. –окт. - №19. –С.13-14.

Ціцюра Ігор

Науковий керівник – канд. пед. наук Сопотницька О.

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ФОРМУВАННЯ ТЕХНІКИ ГРИ НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ ПІДГОТОВКИ ВОЛЕЙБОЛІСТІВ

Сучасні тенденції розвитку волейболу висувають високі вимоги до формування та вдосконалення прийомів техніки гри не тільки гравців високої кваліфікації, а й юних волейболістів починаючи з етапу початкової підготовки, оскільки недостатній їх рівень негативно позначається як на оволодінні техніко-тактичною майстерністю в майбутньому, так і на ефективності змагальної діяльності.

Однією з проблем підготовки юних волейболістів в даний час, є вдосконалення процесу навчання техніки гри і розвитку фізичних якостей. Так, Ю.Д. Залізнякам (2012) визначено детальну структуру становлення навичок гри волейбол. Перспективним слід визнати і поширення програмованого навчання техніки ударних рухів, які представлені в роботах Н.А. Носко (1986, 2006) і С.С. Єрмакова (1990, 2000., 2010). На сьогоднішній день багато вчених у своїх дослідженнях акцентують увагу на тому, що розвиток фізичних якостей ефективно впливає на якісне засвоєння рухових умінь і навичок. На думку ряду авторів, виникає необхідність пошуку резервів, які дозволяють без значного збільшення обсягу тренувальних навантажень у відносно ранньому віці створити міцну базу фізичної підготовленості та необхідних рухових навичок, підвищити ефективність тренувального процесу (В.І. Андреев, 2010 року; Е.К.Ахмеров 2010 року; А.І. Дубенчук 2010 року; А.В.Вергель, 2011 року; Л.А.Дударева, Л.Г.Теплова, 2012).

Мета статті полягає у теоретичному обґрунтуванні методичних підходів формування техніки гри волейболістів.

Навчання техніки - найважливіше і відповідальне завдання навчально - тренувального процесу волейболістів. Основна умова підвищення рівня майстерності волейболістів - відмінне володіння технікою. Однак це не таке просте завдання і вимагає великої працьовитості та наполегливості волейболістів, а також майстерності тренера [6].